

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์ ที่ส่งผลต่อสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียนในปีที่ผ่านมา

(ตัวชี้วัดที่ 1.12 ร้อยละของเด็กอายุ 12 ปี ปราศจากโรคฟันผุ (Caries free))

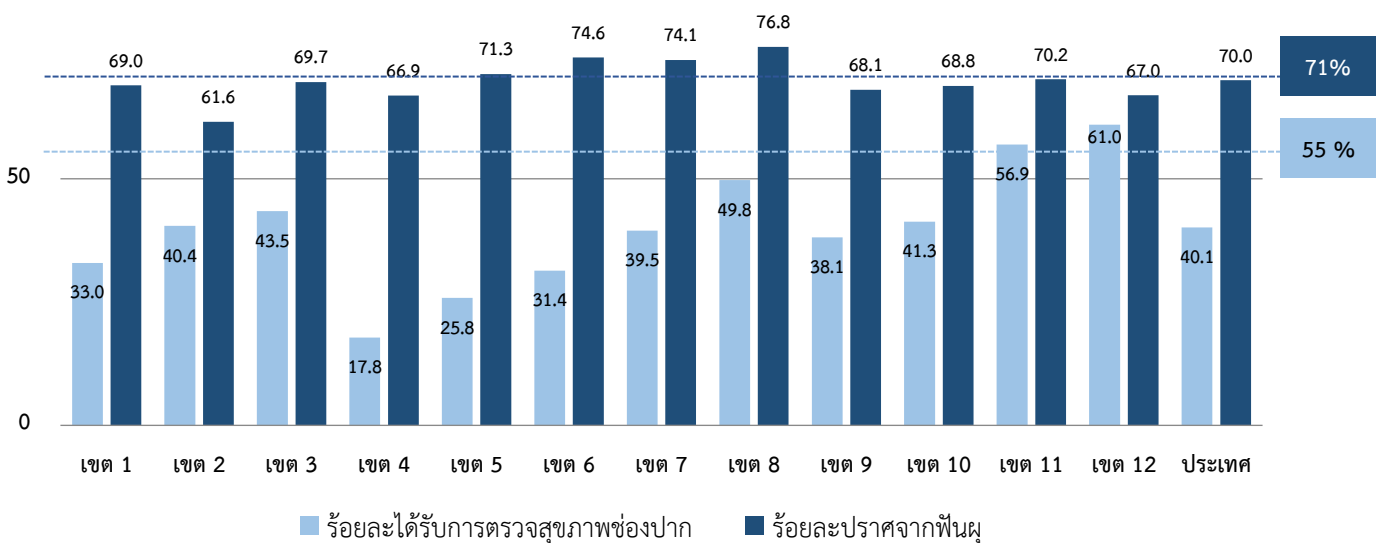
ผลผลิต/ผลลัพธ์ ระดับ Le (Level) ของผลการดำเนินการในปัจจุบัน

1. สภาวะสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน

ข้อมูลสถานการณ์สภาวะสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียนจากผลการดำเนินงานในปี 2564 พบว่า เด็กอายุ 12 ปี ปราศจากฟันผุ (Caries free) ร้อยละ 70 ซึ่งยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 71) ในส่วนความครอบคลุมของการตรวจสุขภาพช่องปาก พบว่า เด็กอายุ 12 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากและวางแผนการรักษา ร้อยละ 40.1 ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 55 โดยเขตสุขภาพที่มีผลงานการตรวจสุขภาพช่องปากและวางแผนการรักษา มากกว่าร้อยละ 50 ได้แก่ เขตสุขภาพที่ 11 และ 12 (ตั้งแผนภูมิที่ 1) ในส่วนของร้อยละเด็กอายุ 12 ปี ฟันดี ไม่มีผุ (Cavity free) พบว่าเด็กอายุ 12 ปี มีฟันดีไม่มีผุ (Cavity free) ร้อยละ 80.5 ซึ่งยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 82) (ตั้งแผนภูมิที่ 2) สำหรับการเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในเด็กวัยเรียน พบว่า เด็กอายุ 6-12 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 48 และได้รับการเคลือบหลุมร่องฟันกรามแท้เพียง ร้อยละ 11.5 ซึ่งยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 50) (ตั้งแผนภูมิที่ 3) ในส่วนของการเคลือบ/ทาฟลูออไรด์เฉพาะที่ พบว่า เด็กอายุ 4 – 12 ปี ได้รับการเคลือบ/ทาฟลูออไรด์เฉพาะที่ ร้อยละ 39.5 โดยเป้าหมายที่กำหนดคือ ร้อยละ 50 (ตั้งแผนภูมิที่ 4) ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ระลอกใหม่ หน่วยงานไม่สามารถจัดบริการป้องกันด้านสุขภาพช่องปาก และกิจกรรมต่างๆในโรงเรียนในโรงเรียนได้ เนื่องจากสถานศึกษาปิดเรียน เป็นผลให้ความครอบคลุมของการให้บริการในกลุ่มเด็กวัยเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

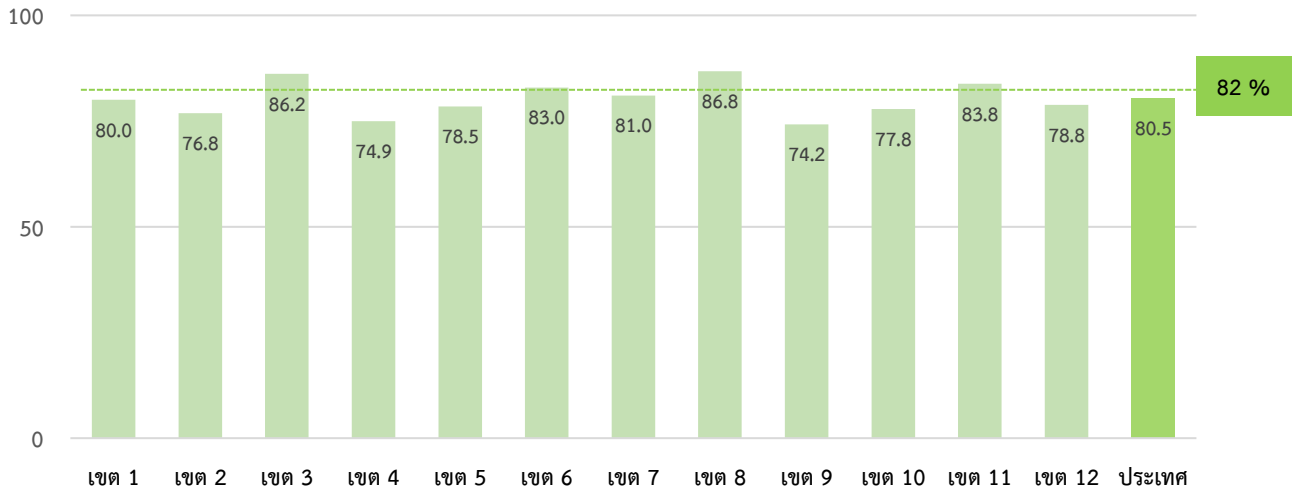
แผนภูมิที่ 1 ร้อยละเด็กอายุ 12 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากและปราศจากฟันผุ (caries free)

100

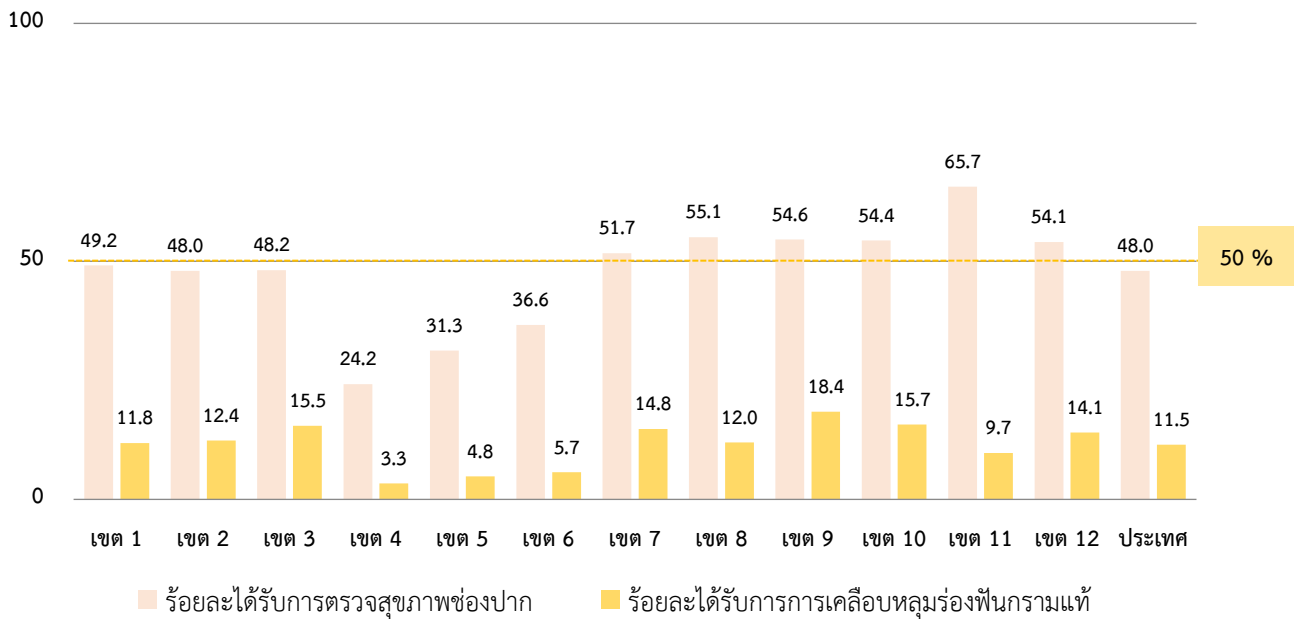
ข้อมูลจากระบบรายงาน HDC กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

แผนภูมิที่ 2 ร้อยละของเด็กอายุ 12 ปี ฟันดีไม่มีผุ (Cavity free)

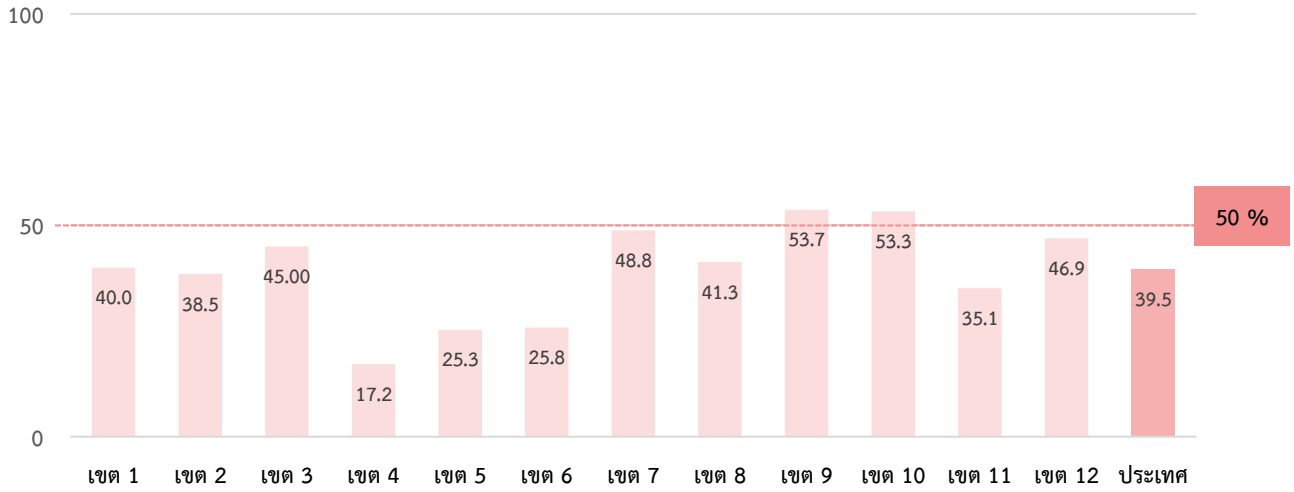
ข้อมูลจากระบบรายงาน HDC กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

แผนภูมิที่ 3 ร้อยละของเด็กอายุ 6-12 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก และ ได้รับการการเคลือบหลุมร่องฟันกรามแท้

ข้อมูลจากระบบรายงาน HDC กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

แผนภูมิที่ 4 ร้อยละของเด็กอายุ 4-12 ปี ได้รับการเคลือบ/ทาฟลูออไรด์เฉพาะที่

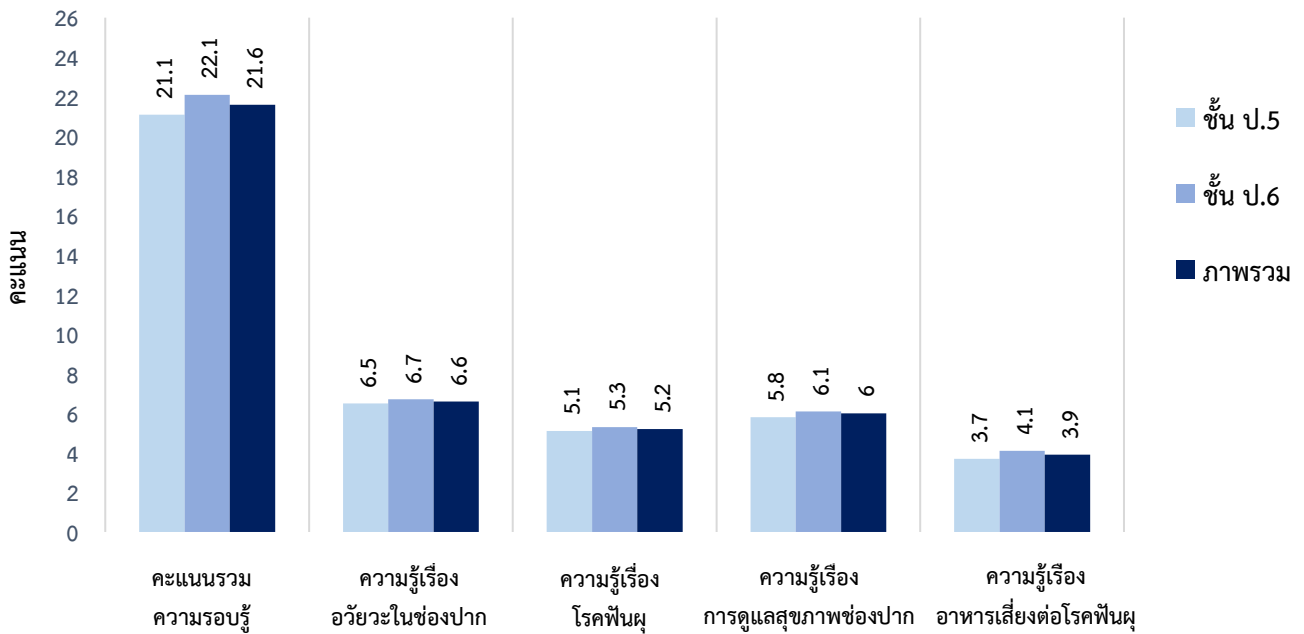

ข้อมูลจากระบบรายงาน HDC กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

2. ความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก พฤติกรรมด้านสุขภาพช่องปาก และปัจจัยเสี่ยงสำคัญ

จากข้อมูลการประเมินผลโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากและป้องกันโรคในโรงเรียน ปี 2563 โดยสำนักทันตสาธารณสุข พบว่า ความรอบรู้สุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน ชั้น ป.5 และ ป.6 มีความรอบรู้ด้านสุขภาพระดับพื้นฐาน (Basic or Functional Health Literacy) เฉลี่ย ร้อยละ 21.6 คะแนน จากคะแนนเต็ม 26 คะแนน (คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 21 คะแนน คือมีความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ) ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรอบรู้เพียงพอต่อการส่งผลให้เกิดสุขภาพช่องปากที่ดี (คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 21 คะแนน) ร้อยละ 72 แต่เมื่อพิจารณาความรอบรู้รายด้านพบว่า เด็กวัยเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้สุขภาพช่องปากในด้านการบริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.9 คะแนน จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน (ดังแผนภูมิที่ 6) และจากรายงานการสำรวจสถานะทันตสุขภาพและปัจจัยเสี่ยง ปีงบประมาณ 2564 โดยสำนักทันตสาธารณสุข ยังพบว่าเด็กวัยเรียนมีพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ด้านการแปรงฟันและการบริโภคอาหารยังน้อยอยู่มาก โดยมีการแปรงฟันแบบ 2-2-2 (แปรงฟันอย่างน้อย 2 ครั้ง เช้าและก่อนนอน ด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ นาน 2 นาที และงดกินอาหารหลังแปรงฟัน 2 ชั่วโมง) เพียงร้อยละ 34.3 ด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหาร พบว่า เด็กดื่มน้ำอัดลม ร้อยละ 45.1 ดื่มน้ำหวาน ร้อยละ 45.9 และกินขนมกรุบกรอบมากกว่า 2 ครั้งต่อวัน ร้อยละ 48.7

แผนภูมิที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากในนักเรียน จำแนกรายด้าน

ข้อมูลจากรายงานการประเมินผลโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากและป้องกันโรคในโรงเรียน ปี 2563 โดย สำนักทันตสาธารณสุข

3. สถานการณ์การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากในโรงเรียน

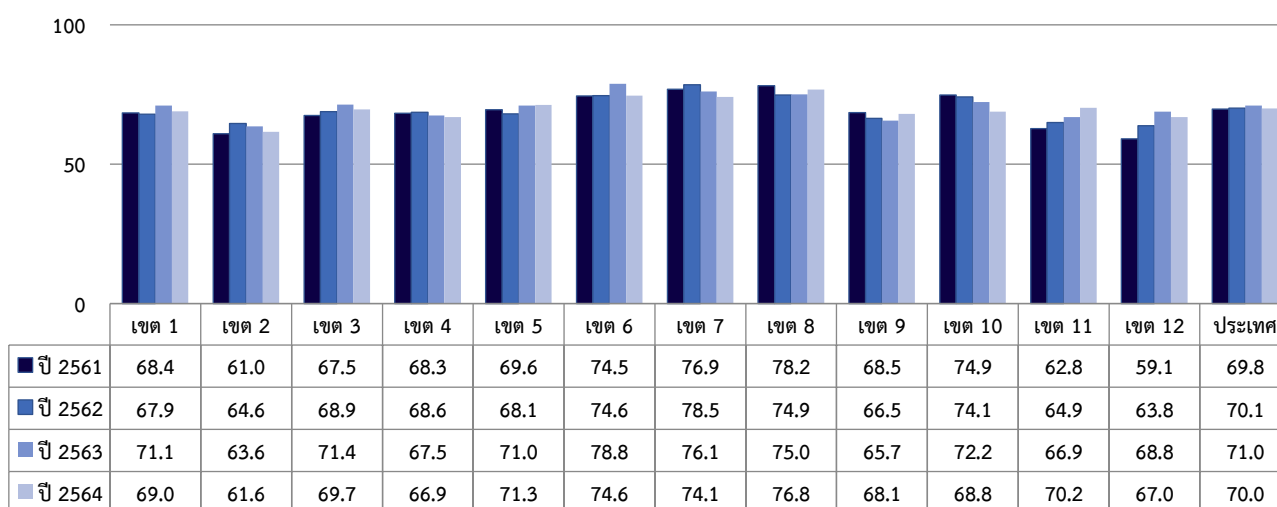
จากรายงานการสำรวจสถานะทันตสุขภาพและปัจจัยเสี่ยง โดยสำนักทันตสาธารณสุข พบว่า สถานการณ์การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากในโรงเรียน ในปี 2564 โรงเรียนมีกิจกรรมการตรวจสุขภาพช่องปากโดยครู ร้อยละ 98.9 จัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวันในทุกชั้นปี ร้อยละ 81.3 และจำหน่ายขนมและเครื่องดื่มที่มีรสหวาน ร้อยละ 58.8 และมีการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ ร้อยละ 76

และจากการสำรวจการดำเนินกิจกรรมทันตสุขภาพในโรงเรียนช่วงสถานการณ์การระบาดของโรค COVID - 19 (เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2563) พบว่าโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวันแบบ New Normal เว้นระยะห่างในการแปรงฟัน ร้อยละ 75.4 การเหลื่อมเวลาการแปรงฟัน ร้อยละ 12.5 จัดให้มีการแปรงฟันในห้องเรียนเพียงร้อยละ 3.6 สำหรับอุปกรณ์และสถานที่เก็บอุปกรณ์ในการแปรงฟัน พบว่า ร้อยละ 91.8 มีสถานที่จัดเก็บแปรงสีฟัน ยาสีฟัน แก้วน้ำ แบบถูกสุขลักษณะ และนักเรียนมีอุปกรณ์การแปรงฟัน ประกอบด้วย แปรงสีฟัน ยาสีฟัน แก้วน้ำครบทุกคน ร้อยละ 84.5

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ระดับ T (Trends)

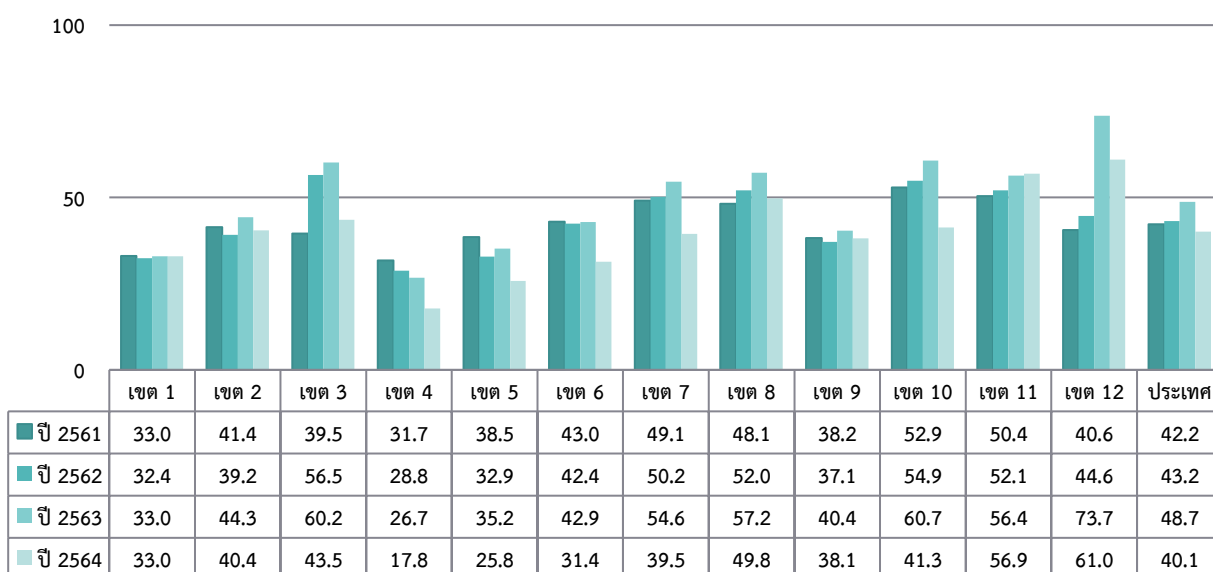
ผลการดำเนินงานร้อยละเด็กอายุ 12 ปี ปราศจากฟันผุ (caries free) และได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก และวางแผนการรักษาตั้งแต่ปี 2561-2564 พบว่า ในปี 2561 – 2563 เด็กอายุ 12 ปี มีแนวโน้มปราศจากฟันผุ (caries free) เพิ่มขึ้น คือ ร้อยละ 69.8 , 70.1 และ 71.0 ในส่วนของความครอบคลุมของการตรวจสุขภาพช่องปาก พบว่ามีแนวโน้มความครอบคลุมเพิ่มขึ้นในปี 2561 – 2564 คือ ร้อยละ 42.2 , 43.2 และ 48.7 ตามลำดับ แต่สำหรับ ปี 2564 พบว่าร้อยละปราศจากฟันผุ และ ความคลลคลุมของการตรวจสุขภาพช่องปากในเด็ก 12 ปี ลดลง (ดังแผนภูมิที่ 7) เนื่องจากสถานการณ์ การระบาดของโรค COVID -19 ระลอกใหม่ พื้นที่ไม่สามารถให้บริการ หรือจัดกิจกรรมต่างๆในโรงเรียน ได้ เนื่องจากสถานศึกษาบางแห่งยังคงปิดเรียน และมีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเป็นรูปแบบ Online ส่งผลให้ความครอบคลุมของการให้บริการในกลุ่มเด็กวัยเรียนลดลง

แผนภูมิที่ 7 แสดงแนวโน้มร้อยละเด็ก 12 ปี ปราศจากฟันผุ (caries free) ตั้งแต่ปี 2561 - 2564 จำแนกรายเขตสุขภาพ

ข้อมูลจากระบบรายงาน HDC กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

แผนภูมิที่ 8 แสดงแนวโน้มร้อยละเด็ก 12 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากและวางแผนการรักษา ตั้งแต่ปี 2561 - 2564 จำแนกรายเขตสุขภาพ

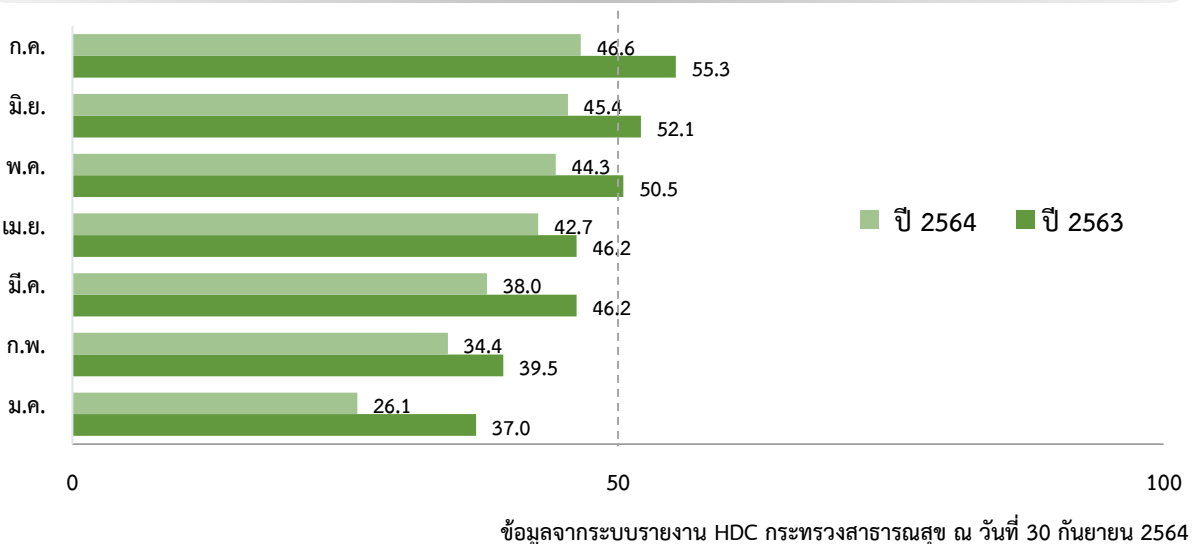

ข้อมูลจากระบบรายงาน HDC กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

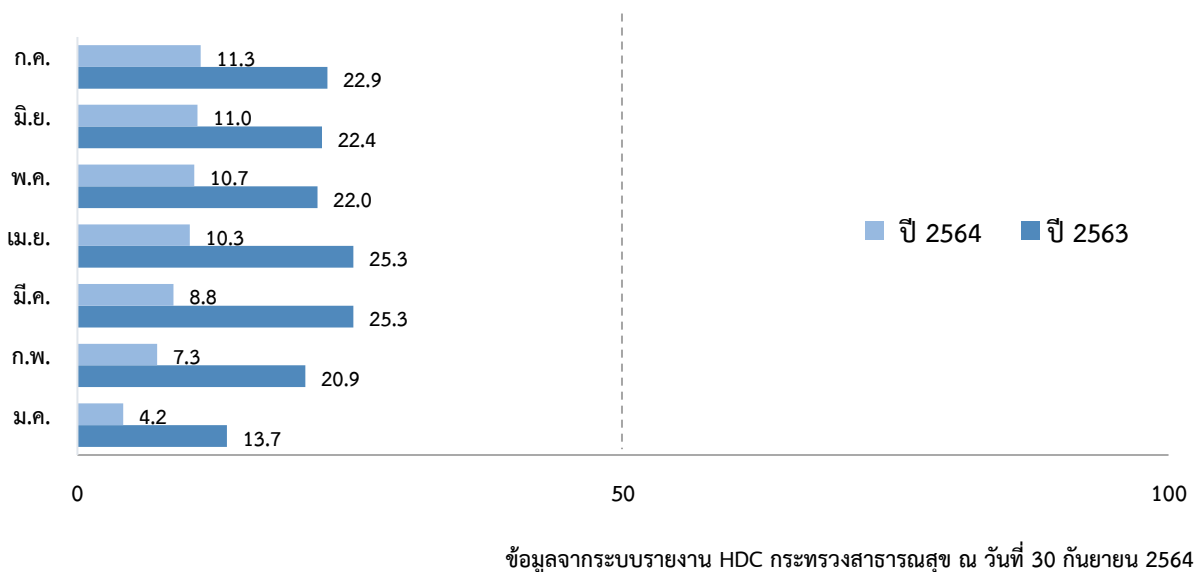
ผลผลิต/ผลลัพธ์ ระดับ C (Comparisons)

เมื่อเปรียบเทียบผลการตรวจสุขภาพช่องปากและการได้รับบริการเคลือบหลุมร่องฟันของเด็กวัยเรียน (6-12 ปี) ในช่วงเดือนเดียวกันของปี 2563 และ ปี 2564 พบว่า ในปี 2563 เด็กวัยเรียนได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากและเคลือบหลุมร่องฟันมากกว่าปี 2564 ทั้งนี้เนื่องจากในปี 2563 กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้เพิ่มรายการบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากที่จ่ายตามรายการบริการ (Fee schedule) ในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์และกลุ่มเด็กวัยเรียน ๔ - ๑๒ ปี ส่งผลให้การเข้าถึงและความครอบคลุมบริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากเพิ่มขึ้น แต่ใน ปี 2564 เป็นช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ระลอกใหม่ แพร่กระจายเป็นวงกว้างและรวดเร็วมากขึ้นกว่าปี 2563 ส่งผลให้หน่วยบริการจัดบริการเฉพาะกรณีสำหรับผู้รับบริการมีอาการฉุกเฉินและเร่งด่วนไม่สามารถจัดบริการส่งเสริมป้องกันด้านสุขภาพช่องปากได้ ทำให้มีความครอบคลุมของการให้บริการในกลุ่มเด็กวัยเรียนลดลงเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (ดังแผนภูมิที่ 9 และ 10)

แผนภูมิที่ 9 เปรียบเทียบการตรวจสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน (6-12 ปี) ในช่วงเดือนเดียวกันของปี 2563 และ 2564

แผนภูมิที่ 10 เปรียบเทียบการเคลือบหลุมร่องฟันในเด็กวัยเรียน (6-12 ปี) ในช่วงเดือนเดียวกันของปี 2563 และ 2564

แผนการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

รอบที่ 1 : 5 เดือนแรก (ตุลาคม 2564 – กุมภาพันธ์ 2564)

ลำดับ	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลาดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ
1	ชี้แจงการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในเด็กวัยเรียน	เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในเด็กวัยเรียน	ทันตบุคลากร และผู้เกี่ยวข้อง จาก คอ. สสจ. รพ. ทั่วประเทศ	ต.ค. 64	จิราพร ชีตดี ภัทราภรณ์ หัสดีเสวี
2	พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Active Learning) เพื่อสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพช่องปากในเด็กวัยเรียนวัยรุ่น <ul style="list-style-type: none"> ประชุมพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (Active Learning) เพื่อ สร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพช่องปากในเด็กวัยเรียน 	เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นสื่อการสอนสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากและทักษะการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง	เด็กนักเรียนประถมศึกษา ทั่วประเทศ	ต.ค. 64 – ส.ค. 65	ภัทราภรณ์ หัสดีเสวี จิราพร ชีตดี
3	พัฒนาสื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพช่องปากในเด็กวัยเรียนวัยรุ่น	เพื่อสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน	เด็กนักเรียนประถมศึกษา ทั่วประเทศ	ต.ค. 64 - ก.พ. 65	ชนิกา โรจน์สกุลพานิช วีรยา กัญหารัตน์
4	พัฒนาศักยภาพบุคลากรในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากเด็กวัยเรียนวัยรุ่น <ul style="list-style-type: none"> ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากเด็กวัยเรียน 	พัฒนาศักยภาพบุคลากรในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากเด็กวัยเรียนวัยรุ่น	ทันตบุคลากร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จาก สสจ. คอ. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ธ.ค.-64	จิราพร ชีตดี ชนิกา โรจน์สกุลพานิช ณัฐมนันท์ ศรีทอง วีรยา กัญหารัตน์
5	พัฒนาการดำเนินงานเครือข่ายโรงเรียนเด็กไทยฟันดี <ul style="list-style-type: none"> ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินงานเครือข่ายโรงเรียนเด็กไทยฟันดี 	เพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างเครือข่ายโรงเรียน และขยายผลการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากอย่างยั่งยืน	เครือข่ายโรงเรียนเด็กไทยฟันดี	ต.ค. 64 - ก.พ. 65	จิราพร ชีตดี ภัทราภรณ์ หัสดีเสวี ชนิกา โรจน์สกุลพานิช
6	พัฒนาการดำเนินงานการเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน 4- 12 ปี <ul style="list-style-type: none"> ประชุมพัฒนาการดำเนินงานการเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน 4- 12 ปี 	เพื่อพัฒนาคุณภาพและเพิ่มการเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพช่องปากเด็กวัยเรียน 4- 12 ปี	ผู้บริหารทันตบุคลากร สสจ. ศูนย์อนามัย และผู้เกี่ยวข้อง	ต.ค. 64 - ก.พ. 65	จิราพร ชีตดี ภัทราภรณ์ หัสดีเสวี วรมน อัครสุต ณัฐชา เปรมประยูร
7	กำกับติดตามข้อมูลร้อยละเด็กอายุ 12 ปี ปราศจากฟันผุ (caries free)	เพื่อให้ทราบสถานการณ์และปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน และหาแนวทางแก้ไขปัญหา	ทันตบุคลากร จาก คอ. สสจ.	ต.ค. 64 - ก.พ. 65	จิราพร ชีตดี ชนิกา โรจน์สกุลพานิช ณัฐมนันท์ ศรีทอง วีรยา กัญหารัตน์

